

Bruselj, 3. oktober 2025
(OR. en)

13521/25

CULT 102
CODEC 1432
EEE 26
SOC 645

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj:	za generalno sekretarko Evropske komisije: direktorica Martine DEPREZ
Datum prejema:	2. oktober 2025
Prejemnik:	Thérèse BLANCHET, generalna sekretarka Sveta Evropske unije
Št. dok. Kom.:	COM(2025) 587 final
Zadeva:	POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ o prvi vmesni oceni aktivnosti evropskih prestolnic kulture za obdobje 2020–2033

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2025) 587 final.

Priloga: COM(2025) 587 final

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 2.10.2025
COM(2025) 587 final

**POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

o prvi vmesni oceni aktivnosti evropskih prestolnic kulture za obdobje 2020–2033

{SWD(2025) 284 final}

1. Uvod

Evropska prestolnica kulture (v nadaljnjem besedilu: EPK), ki je bila ustanovljena leta 1985 na pobudo nekdanje grške ministrice za kulturo Meline Mercouri, je vodilna aktivnost Evropske unije. Cilj pobude je spodbujati in proslavljati bogato kulturno raznolikost in skupno dediščino Evrope ter s tem povečati občutek pripadnosti državljanov skupnemu kulturnemu prostoru, ter okrepiti prispevek kulture k dolgoročnemu razvoju mest. Sprva so mesta za „Evropska mesta kulture“ imenovala države članice na podlagi resolucije ministrov za kulturne zadeve, v kateri je bila priznana bistvena vloga mest pri oblikovanju in širjenju kulture v Evropi. Po sprejetju Sklepa 1419/1999/ES (spremenjenega s Sklepom št. 649/2005/ES iz leta 2005) so „Evropska mesta kulture“ postala „evropske prestolnice kulture“, pobuda pa je bila vzpostavljena kot aktivnost Skupnosti. Leta 2006 je bil sprejet še en sklep (1622/2006/ES), s katerim so bila dopolnjena pravila za izbor in spremljanje različnih evropskih prestolnic kulture. Sedanja pravna podlaga, Sklep št. 445/2014/EU Evropskega parlamenta in Sveta, je bila sprejeta leta 2014 za obdobje 2020–2033.

To je prva vmesna ocena aktivnosti EPK za obdobje 2020–2033, kot se zahteva v členu 16(2) Sklepa. V njej je ocenjena uspešnost aktivnosti glede na pet meril za ocenjevanje, določenih v smernicah in zbirki orodij za boljše pravno urejanje: uspešnost, učinkovitost, ustreznost, skladnost in dodana vrednost EU ter dolgoročni učinek aktivnosti za boljše razumevanje morebitne zapuščine, povezane z gostovanjem evropske prestolnice kulture. Njen namen je tudi opredeliti dobre prakse in spoznanja za prihodnje EPK ter evropska mesta, ki želijo nadalje razvijati svoje kulturne strategije in kulturno ponudbo. Nazadnje ocena opredeljuje morebitne izboljšave aktivnosti, ki jih je treba upoštevati pri naslednji pobudi po letu 2033.

Zaradi vpliva COVID-19 na izvajanje aktivnosti na začetku obdobja 2020–2033 je bila sprejeta odločitev, da se vključi širši nabor različnih EPK in mest, ki so nosilci naziva, izbranih in spremljanih v skladu z določbami prejšnjega pravnega instrumenta. To se je zdelo potrebno, da bi se pridobil boljši vpogled v dolgoročnejši učinek aktivnosti.

Načrt aktivnosti

V skladu s sedanjo pravno podlago za obdobje 2020–2033 sta do gostovanja aktivnosti EPK vsako leto upravičeni dve državi članici, in sicer po kronološkem vrstnem redu, določenem v Sklepu. Poleg tega lahko v letih 2022, 2024, 2028, 2030 in 2033 naziv nosi tudi mesto v državi Efte/EGP, državi kandidatki ali potencialni kandidatki (države nečlanice EU). Države članice vodijo svoj izbirni postopek na nacionalni ravni, pod odgovornostjo pristojnega organa in s pomočjo Evropske komisije. Komisija je neposredno odgovorna za organizacijo javnih natečajev med mesti v državah nečlanicah EU.

Natečaji se začnejo najpozneje šest let pred letom podelitve naziva, ko zadevna država članica (Komisija za natečaj med mesti v državah nečlanicah EU) objavi razpis za oddajo prijav. Razpis vključuje šest meril, kot so določena v pravni podlagi: „prispevek k dolgoročni strategiji“, „evropska razsežnost“, „kulturna in umetniška vsebina“, „izvedbena zmogljivost“, „doseg“ in „upravljanje“.

Izbor nato poteka v dveh fazah: predizbor najpozneje pet let pred letom podelitve naziva (mesta, ki kandidirajo, gredo v ožji izbor), ki mu sledi izbor devet mesecev pozneje (za naziv se priporoči eno mesto). Strokovni odbor preuči prijave glede na cilje in merila aktivnosti. Na podlagi priporočila odbora zadevna država članica (Komisija za države nečlanice EU) uradno imenuje zmagovalno mesto.

Po imenovanju je mesto vključeno v postopek spremljanja do leta naziva. V okviru tega postopka Komisija skliče tri sestanke z mestom in odborom, da pregleda napredek in poda smernice. Na podlagi priporočila odbora ob koncu postopka spremljanja Komisija na začetku leta naziva odloči, ali bo mestu izplačala nagrado Melina Mercouri ali ne. Nagrada se financira iz programa Ustvarjalna Evropa.

Strokovni odbor, odgovoren za postopke izbora in spremljanja, sestavlja do 12 članov: deset jih po tekočem postopku za triletni mandat imenujejo institucije in organi EU (tri Evropski parlament, tri Svet EU, tri Komisija in enega Evropski odbor regij), največ dva člana pa imenuje zadevna država članica.

Predizbor evropskih strokovnjakov izvede Komisija z javnim razpisom za prijavo interesa. Merila za izbor strokovnjakov so navedena v členu 6 pravne podlage.

Aktivnost v Komisiji upravlja enota Ustvarjalna Evropa pri Generalnem direktoratu za izobraževanje, mladino, šport in kulturo.

V primerjavi s svojim predhodnikom je aktivnost EPK, ki jo ureja Sklep št. 445/2014/EU, prinesla naslednje spremembe:

- odpravo potrebe po potrditvi izbranih mest na ravni EU, pri čemer nosilce naziva EPK neposredno imenuje zadevna država članica,
- odprtje za države kandidatke, potencialne kandidatke ter države Efte/EGP,
- natančnejša in strožja izbirna merila, z večjim poudarkom na dolgoročnem učinku aktivnosti in evropski razsežnosti,
- vključitev razmisleka glede profilov članov odbora v pravno podlago,
- organizacijo treh sestankov za spremljanje namesto dveh, pri čemer se prvi sestanek organizira tri leta pred letom naziva, zadnji pa nekaj mesecev pred letom naziva,
- prenos odgovornosti za naknadno ocenjevanje z Evropske komisije na imenovano mesto,
- preložitev izplačila nagrade Melina Mercouri z dveh mesecev pred začetkom leta naziva na začetek leta naziva.

2. Stanje razvoja aktivnosti

Od leta 1985 je bil naziv podeljen 82 različnim mestom v vseh državah članicah EU (vključno z Združenim kraljestvom do začetka veljavnosti sporazuma o izstopu leta 2020), prav tako je bil podeljen mestom v petih državah nečlanicah EU, in sicer na Islandiji (2000), v Turčiji (2010), na Norveškem (2000, 2008, 2024), v Srbiji (2022) in Severni Makedoniji (2028). Po sedanji pravni podlagi je bilo izbranih 22 mest, od katerih jih je 13 gostilo oziroma gosti to aktivnost v času priprave tega sporočila, devet pa jih je bilo izbranih in pripravljajo svoje leto naziva.

Sklep št. 445/2014/EU je bil leta 2017 spremenjen, da bi se vključile države Evropskega združenja za prosto trgovino, ki so pogodbenice Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru. Ponovno je bil spremenjen leta 2020 zaradi pandemije COVID-19. Obema EPK 2020 (Reka in Galway) je bila ponujena možnost podaljšanja njunega leta EPK do 30. aprila 2021. Poleg tega je bilo leto EPK v Temišvaru in Elevzini preloženo z leta 2021 na leto 2023, leto naziva v Novem Sadu pa z leta 2021 na leto 2022.

S podelitvijo statusa kandidatke za članstvo v EU Ukrajini in Gruziji v letih 2022 in 2023 sta obe državi postali upravičeni do sodelovanja v natečaju, odprtem za mesta v državah nečlanicah EU, saj obe državi sodelujeta tudi v programu Ustvarjalna Evropa.

3. Ugotovitve ocene: uspehi in izzivi

Uspešnost

Ugotovljeno je bilo, da je aktivnost EPK spodbudila povečanje števila kulturnih dejavnosti in razširitev kulturne ponudbe v gostiteljskih mestih, tako v smislu žanrov kot lokacij. Glede na lokalne ocene EPK med letoma 2013 in 2022 **se v tipičnem letu EPK izvede približno 1 000 do 1 200 ločenih kulturnih dejavnosti**. Prav tako je imela znaten vpliv na naložbe v kulturne dejavnosti in infrastrukturo v gostiteljskih mestih, pri čemer so bili proračuni za kulturo uprav gostiteljskih mest pogosto približno petkrat večji zaradi gostovanja EPK. **Uradni podatki o obiskanosti EPK za obdobje 2013–2022 kažejo, da je v kulturnih dejavnostih, ki jih podpira EPK, sodelovalo približno 38,5 milijona ljudi** v tem obdobju kot občinstvo, kuratorji ali upravičenci projektov. Ta dinamika je skupaj z možnostjo, da se javnost številnih dogodkov udeleži brezplačno, pripomogla k razširitvi kroga prejemnikov kulturnih vsebin in spodbudila ljudi, ki prej niso bili dejavni na kulturnem področju, da so se udeležili kulturnih dejavnosti. Več EPK je na primer vključilo učence, ljudi iz prikrajšanih okolij (kot so migranti in brezposelni) ter ljudi, ki živijo v obrobni mestnih soseskah.

EPK je prispevala tudi h krepitvi kulturnih in ustvarjalnih sektorjev v gostiteljskih mestih. Čeprav je del tega učinka izhajal iz posebnih projektov za krepitev zmogljivosti, je bil v veliki meri rezultat vzpostavitve formalnih in neformalnih kulturnih ekosistemov. EPK je lokalne deležnike spodbudila k sodelovanju pri načrtovanju in izvajanju kulturnih programov. To sodelovanje je skupaj z izkušnjami pri upravljanju velikega števila kulturnih projektov pripomoglo k razvoju lokalnih talentov in krepitvi dolgoročnih zmogljivosti sektorja.

V oceni je poudarjeno, kako EPK uspešno uresničuje svoj strateški cilj povečanja mednarodne prepoznavnosti gostiteljskih mest z izvedbo močnega kulturnega programa. To se še posebej kaže v povečanem številu tujih obiskovalcev v gostiteljskih mestih, razširjeni mednarodni medijski pokritosti pred in med letom ter okrepljenem mednarodnem sodelovanju. Na splošno analiza tistih EPK, ki so zbrale ustrezne podatke, kaže, da **se lahko v letu EPK število obiskovalcev v gostiteljskem mestu poveča za približno 30–40 %** (od tega jih 25–35 % prihaja iz tujine).

Učinkovitost

Ocena je pokazala, da je **EPK po zasnovi stroškovno učinkovita aktivnost, ki lahko z razmeroma nizkimi stroški za Unijo (približno 3–5 milijonov EUR na leto) spodbudi javno in zasebno financiranje**. Analiza proračunov EPK med letoma 2013 in 2022 kaže, da je **aktivnost skupaj spodbudila približno 900 milijonov EUR sredstev za agendo za kulturo po vsej EU**, ob upoštevanju vseh sredstev, porabljenih iz virov EU ter nacionalnih, regionalnih, lokalnih in zasebnih virov.

Nagrada Melina Mercouri (1,5 milijona EUR) predstavlja le delček celotnega proračuna EPK za mesta z nazivom, in sicer med 2 % in 7 % celotnega proračuna EPK. Znatno del sredstev prihaja iz javnih virov, pri čemer nacionalna, lokalna in regionalna sredstva skupaj zagotavljajo 71 % proračuna. Vendar je treba opozoriti, da pogosto prihaja do neskladja med načrtovanimi in dejanskimi proračuni, saj se večina mest spopada s primanjkljaji zaradi različnih dejavnikov,

kot so zmanjšane finančne obveznosti nacionalnih vlad in nepredvidene okoliščine. Le nekaj mest je izvedlo svoje programe s prvotnimi proračunskimi napovedmi.

V oceni so bili opisani tudi izzivi, ki vplivajo na učinkovitost aktivnosti, ter spoznanja, ki bi jih lahko mesta, ki kandidirajo ali so nosilci naziva, pridobila iz svojih izkušenj z EPK. Časovne omejitve med fazama predizbora in končnega izbora na primer predstavljajo težavo za mesta, ki kandidirajo, saj včasih med dvema krogoma izbora ne morejo v celoti izboljšati svoje prijave. Pozneje lahko naletijo na težave pri izkoriščanju opravljenega dela in pridobljenih kompetenc med postopkom javnega razpisa. Poleg tega imajo lahko težave pri zanašanju na zadostni prenos znanja in komunikacijo med preteklimi, sedanjimi in prihodnjimi mesti EPK.

Učinkovitost postopkov izbora in spremljanja

V skladu s sedanjo pravno podlago izbirni postopek vključuje naslednje korake:

- razpis za predložitev prijav: vsaj šest let pred letom naziva,
- rok za predložitev prijav: najmanj 10 mesecev po objavi razpisa za predložitev prijav,
- sestanek za predizbor in poročilo o predizboru: pet let pred letom naziva,
- revidirani rok za predložitev prijav ter sestanek za izbor in poročilo o izboru: približno devet mesecev po sestanku za predizbor,
- imenovanje mesta: štiri leta pred letom naziva.

Po izboru sledijo trije sestanki za spremljanje, in sicer tri leta, 18 mesecev in dva meseca pred letom naziva. Čeprav deležniki, s katerimi so bila opravljena posvetovanja, menijo, da sedanji postopki izbora in spremljanja na splošno dobro delujejo, so opredelili tudi področja, na katerih so možne izboljšave:

- **časovni okvir za prijave:** medtem ko se na vladni ravni časovni okvir za izbirni postopek na splošno šteje za zadostnega, mesta menijo, da je spoštovanje sedanjih rokov zahtevno, zlasti devetmesečno obdobje med predizborom in končnim izborom. Ta kratek časovni okvir povečuje pritisk na mesta, zlasti manjša ali manj izkušena mesta, pri vzpostavljanju mednarodnih odnosov in pridobivanju zavez lokalnih deležnikov;
- **sestanki za spremljanje:** nekateri deležniki so se zavzemali za prehod s postopka spremljanja na bolj svetovalno vlogo, pri čemer bi strokovnjaki odbora tesno sodelovali z mesti ter ponujali rešitve in mentorstvo v realnem času. To bi bilo v skladu z izzivi, povezanimi s pomanjkanjem potrebnih spretnosti in krepitvijo zmogljivosti v EPK.

Na splošno bi lahko štiri leta po izboru zadostovala, da mesta izvedejo dogodek, vendar bi bil ta časovni okvir lahko zahteven, če mesto še ni doseglo določene stopnje kulturne zrelosti. Čeprav to ne pomeni nujno, da se manj pripravljena mesta ne bi smela potegovati za naziv, je treba njihovo prijavno dokumentacijo realno preučiti in oceniti glede na dejanske kulturne zmogljivosti mesta, v primeru izbora pa jim je treba zagotoviti ustrezno usmerjanje, spremljanje in možnosti za krepitev zmogljivosti.

Deležniki so opozorili tudi, da lahko pride do izgube časa zaradi nesporazumov glede dveh ključnih razsežnosti EPK: evropske razsežnosti in zapuščine. Čeprav so udeleženci ocenjevanja povedali, da so na koncu oba izraza razumeli, so nekateri menili, da bi jasnejše smernice o tem, kako je evropska razsežnost dejansko videti v praksi, prihranile čas v fazi prijav ali načrtovanja.

Uvajanje in predaja strokovnjakov odbora predstavljata še eno področje izboljšav, saj novi člani pogosto nimajo ustreznih orodij za nemoten prehod, kar vodi do izgube znanja in neenakomerne vključenosti. Aktivnost EPK bi lahko imela koristi od razvoja strukturiranih

postopkov uvajanja in poudarjanja svetovalne vloge strokovnjakov odbora pri premagovanju teh izzivov. Na splošno je bilo ugotovljeno, da bi bolj centralizirana komunikacijska strategija na ravni EU povečala prepoznavnost pobude kot celote, pa tudi mest, ki so nosilci naziva, in jim tako zagotovila dragoceno podporo.

Skladnost

Aktivnost EPK izkazuje močno notranjo in zunanjo skladnost. Postopki za izbor in upravljanje gostiteljskega mesta so dobro usklajeni s cilji EPK, postopek javnega razpisa pa zahteva, da mesta svoj projekt EPK vključijo v širšo kulturno strategijo ter pri tem vključijo različne deležnike in različne ravni upravljanja. Nacionalni deležniki so še posebno pomembni, saj EPK pogosto obravnavajo kot vprašanje nacionalnega pomena. Vendar se lahko pojavijo izzivi pri usklajevanju lokalnih prednostnih nalog z evropskimi cilji, zlasti v zvezi z evropsko razsežnostjo.

Aktivnost EPK je usklajena z drugimi programi EU, zlasti z vodilnim programom EU za kulturne in ustvarjalne sektorje Ustvarjalna Evropa. Obema so skupni temeljni cilji, kot so krepitev kulturne raznolikosti in spodbujanje čezmejnega sodelovanja. Podobno oba podpirata konkurenčnost kulturnih in ustvarjalnih sektorjev EU, krepi kulturno udejstvovanje in spodbujata evropsko identiteto. Aktivnost EPK ima podobne značilnosti kot prednostne naloge EU na področju zelenega prehoda in socialne vključenosti. Na področju usklajevanja z okoljskimi prednostnimi nalogami in zunanjimi politikami EU so še vedno možnosti za izboljšave. Čeprav lahko mesta, ki so nosilci naziva, ali njihova regija ali država članica koristijo sredstva EU, vključno s sredstvi kohezijske politike na področju kulture, ostaja proaktivno usklajevanje med aktivnostmi EPK in drugimi viri financiranja EU še vedno omejeno. V zvezi z odnosom z nacionalnimi pobudami so bile v oceni ugotovljene sinergije ter nekatera omejena prekrivanja.

Dodana vrednost EU

Aktivnost EPK kaže **jasno in pomembno dodano vrednost EU s spodbujanjem mednarodnega sodelovanja med kulturnimi akterji v gostiteljskih mestih in njihovimi kolegi v drugih državah, povečevanjem prepoznavnosti evropskih mest ter spodbujanjem skupne evropske kulturne identitete**. S podporo EPK so mesta, zlasti manjša in mednarodno manj priznana, uspešno dosegla globalne kulturne mreže, gostila ambiciozne in raznolike kulturne programe ter pritegnila občinstvo in medijsko pozornost, ki bi bila sicer nedosegljiva.

Pobuda ni le spodbudila mednarodni turizem in čezmejna partnerstva, temveč je prispevala tudi k mestni prenovi, udeležbi civilne družbe in krepitvi lokalnih kulturnih sektorjev. Nekatera mesta so izjemni primeri tega, kako lahko naziv EPK deluje kot katalizator za dolgoročni razvoj, kulturno diplomacijo in utelešenje vrednot EU, kot sta strpnost in mir. S spodbujanjem sodelovanja z umetniki in institucijami iz držav EU in držav nečlanic EU ta aktivnost podpira cilje kulturne diplomacije EU in krepi kulturno tkivo Evrope kot celote.

Kljub temu je v oceni izpostavljenih več strukturnih omejitev, ki ovirajo polni potencial aktivnosti EPK. Zlasti pomanjkanje formalnega institucionalnega mehanizma za izmenjavo znanja in odsotnost centralizirane zbirke podatkov o kulturnih delavcih omejujeta trajnost in doseg mrež, vzpostavljenih v letu naziva. Čeprav pobuda uspešno spodbuja evropske vrednote, pa lahko nedosledna politična podpora in omejeno sodelovanje po letu naziva ogrozita učinek leta naziva. V oceni je zato predlagano, da bi bila bolj strukturirana podpora na ravni EU (na področju komunikacije, izmenjave podatkov in načrtovanja zapuščine) ključna za povečanje učinkovitosti in trajnega vpliva aktivnosti EPK.

Ustreznost

Aktivnost se še naprej razvija skupaj s socialno-ekonomskimi spremembami in kulturno krajino Evrope. Čeprav gre za eno najdlje trajajočih kulturnih pobud EU, je ta še vedno usklajena z dolgoročnimi razvojnimi cilji mest, zlasti pri vključevanju kulture v urbanistično načrtovanje in oblikovanje politik. Zahteva, da morajo mesta, ki se potegujejo za naziv, razviti celovite kulturne strategije, je spremenila način, kako občine dojemajo in uporabljajo kulturo, kar pogosto vodi k oblikovanju ali izpopolnjevanju mestnih kulturnih politik. Ti procesi niso omejeni le na uspešne nosilce naziva; tudi mesta, ki ne pridobijo naziva, imajo koristi od okrepljenih kulturnih strategij in izboljšanih okvirov načrtovanja. Več primerov ponazarja, kako lahko postopek javnega razpisa spodbudi razvoj regionalnih strategij, ki presegajo mestno raven.

Z vključitvijo aktivnosti EPK v okvire mestne politike se pogosto okrepijo in razširijo že obstoječi ukrepi, s čimer se zagotovi legitimnost in ponovna osredotočenost na kulturni razvoj. Poleg tega postopek javnega razpisa vzbuja zaupanje tako v politično vodstvo kot v kulturni sektor, kar pogosto omogoči oprijemljive naložbe v mestno prenovu, usmerjeno v kulturo. Ti rezultati so še posebno pomembni v času krčenja občinskih proračunov za kulturo. Kulturne prestolnice so vodilna pobuda, ki zagotavlja lokalno politično podporo in ponuja trdne dokaze o socialno-ekonomski vrednosti kulturnih naložb. Naknadne ocene dosledno kažejo učinek vzvoda, ki ustvarja širše gospodarske in kulturne koristi sorazmerno z začetno naložbo, kar mesta uporabljajo za utemeljitev nadaljnje in povečane podpore kulturnim pobudam.

Zapuščina aktivnosti ostaja v središču morebitnih vprašanj glede ustreznosti EPK. Medtem ko so nekatera mesta ustanovila organizacije za ohranjanje zapuščine, številna druga nimajo ustreznih mehanizmov za dolgoročno načrtovanje. Ker so številne prednosti leta naziva vidne šele več let po njegovem zaključku, hitro ukinjanje organov za izvajanje EPK pogosto pomeni zamujene priložnosti za ohranjanje zagona. Slabo načrtovanje zapuščine, skupaj z omejitvami podatkov in pomanjkanjem okvirov za dolgoročno ocenjevanje, zmanjšuje zmožnost zajemanja celotnega učinka pobude. Na splošno je pobuda EPK pomagala poudariti pomen ocenjevanja kulturne politike po vsej Evropi. Fokusne skupine so poudarile vse večje zanimanje za ocenjevanje vpliva kulture, pri čemer so številne mreže evropskih mest oblikovale posebna delovna področja za ocenjevanje kulturnega vpliva. To kaže, da ima pobuda ključno vlogo pri spodbujanju prakse ocenjevanja kulturne politike na lokalni ravni.

Druge pomembne razsežnosti ustreznosti aktivnosti je njen potencial za podporo regionalnemu razvoju s sodelovanjem med mesti in njihovimi okoliškimi območji. Nekateri primeri kažejo, kako je mogoče s pobudo uspešno decentralizirati kulturne koristi in povečati dostopnost v več občinah. Vendar strukturni izzivi ostajajo, zlasti na podeželskih območjih in v manjših občinah, ki morda nimajo zadostnih zmogljivosti za učinkovito sodelovanje.

Hkrati se je aktivnost prilagodila, da ostane skladna s prednostnimi nalogami politike EU, vključno z razširitvijo upravičenosti na države nečlanice EU, z večjim poudarkom na dolgoročnem učinku ter spodbujanjem evropske razsežnosti. Vendar pa tekoče razprave o vlogi in prepoznavnosti evropske razsežnosti ter nezadostna zastopanost okoljskih in digitalnih prednostnih nalog v uradnih izbirnih merilih kažejo na področja, ki jih je treba dodatno izpopolniti, da se ohrani ustreznost pobude v hitro spreminjajočem se okviru politike.

4. Sklepne ugotovitve in pridobljena spoznanja

Ocena kaže, da je EPK uspešna vodilna aktivnost EU z visoko stroškovno učinkovitostjo in zelo omejenim vplivom na proračun EU. Poleg tega ima lahko aktivnost preobrazbeni učinek na različne kandidate in izbrana mesta, saj sta za pridobitev naziva potrebna dolgoročno

načrtovanje in vključitev kulture v lokalno mestno politiko. Aktivnost je tudi zelo usklajena z drugimi aktivnostmi EU, zlasti s programom Ustvarjalna Evropa, in omogoča razširjanje vrednot EU ter evropskih kulturnih delavcev in umetnikov ter njihovih del v EU in zunaj nje.

V prvi vmesni oceni evropskih prestolnic kulture za obdobje 2020–2033 so bili izpostavljeni tako uspehi kot izzivi in ponujena ključna spoznanja za prihodnost. Ugotovitve bodo aktivnost EPK usmerjale v naslednjo fazo po letu 2033 ter zagotavljale njen nadaljnji uspeh in ustreznost.

Večji poudarek na „evropski razsežnosti“ na natečaju: „evropska razsežnost“ je ključni element aktivnosti EPK in izbirnih meril. Vendar pa se na podlagi povratnih informacij zdi, da je različni deležniki pogosto ne razumejo v celoti. Evropska komisija bi lahko preučila možnosti za izboljšanje razumevanja te razsežnosti.

Dolgoročno znanje: ker ni formalne mreže EPK, obstaja tveganje izgube znanja med novo imenovanimi in preteklimi mesti. Komisija bi lahko raziskala, kako spodbuditi izmenjavo znanja v skupnosti EPK, da bi aktivnost dosegla svoj polni potencial, zlasti v zvezi z njeno evropsko razsežnostjo.

Obveščanje: Evropska komisija o uradnem imenovanju evropskih prestolnic kulture aktivno obvešča prek več kanalov, vključno s sporočili za javnost, spletišči in družbenimi mediji. Vendar Evropska komisija in druge institucije za promocijo mest EPK trenutno ne izvajajo nobenih usklajenih aktivnosti za obveščanje na ravni EU. To omejuje prepoznavnost, učinek in ozaveščenost javnosti o aktivnosti. EPK bi imela koristi od prizadevanj za obveščanje EU za podporo in dopolnitev dela mest, ki so nosilci naziva, v sodelovanju z državami članicami in ob njihovem prispevku. Imenovanje ambasadorjev EPK na politični ravni bi lahko pomagalo pobudi.

Podatki: nabor kazalnikov, ki jih Evropska komisija zagotavlja organizacijam, odgovornim za izvedbo različnih natečajev EPK, bi bilo treba revidirati na podlagi rezultatov in podatkovnih vrzeli, ugotovljenih med postopkom ocenjevanja.

Strokovni odbor: pomembno je zagotoviti, da ima strokovni odbor ustrezne spretnosti in vire za učinkovito opravljanje svojih nalog. Komisija bi lahko okrepila sodelovanje z drugimi institucijami, da bi zagotovila raznolikost odbora tako v smislu zastopanosti kot strokovnega znanja. Poleg tega bi strukturiran postopek uvajanja novih članov pomagal zagotoviti, da so dobro pripravljeni, ter omogočil nemoten prehod in predajo nalog odhajajočih članov.

Dolgoročno načrtovanje: ocena je pokazala, da dolgoročni učinek aktivnosti v nekaterih mestih ni izkoriščen v celoti. Komisija bi lahko preučila okrepitev merila „prispevek k dolgoročni strategiji“ ter okrepila merila in kazalnike za ocenjevanje, da bi spodbudila dolgoročneje učinke v različnih mestih, ki kandidirajo.

Skratka, ocena zagotavlja ključen vpogled v napredek in potencial programa. Po 40 letih je aktivnost še vedno pomembna in jo mesta in ozemlja še vedno zelo cenijo za svoj razvoj s pomočjo kulture. Vendar je aktivnost pomembno posodobiti, da se zagotovi njena ustreznost v prihodnosti, zlasti ob upoštevanju nastajajočih trendov, ki so se pojavili v zadnjih letih, kot je povečano število manjših mest, ki so nosilci naziva.